

Betviler Ungdatas funn om ungdoms psykiske helse: Stoler ikke på tall

STORE TALL: Ungdataundersøkelsen kan overdrive omfanget av psykiske helseplager hos unge, mener forsker.

SKOLE

Av Jo Røed Skårderud, Trondheim

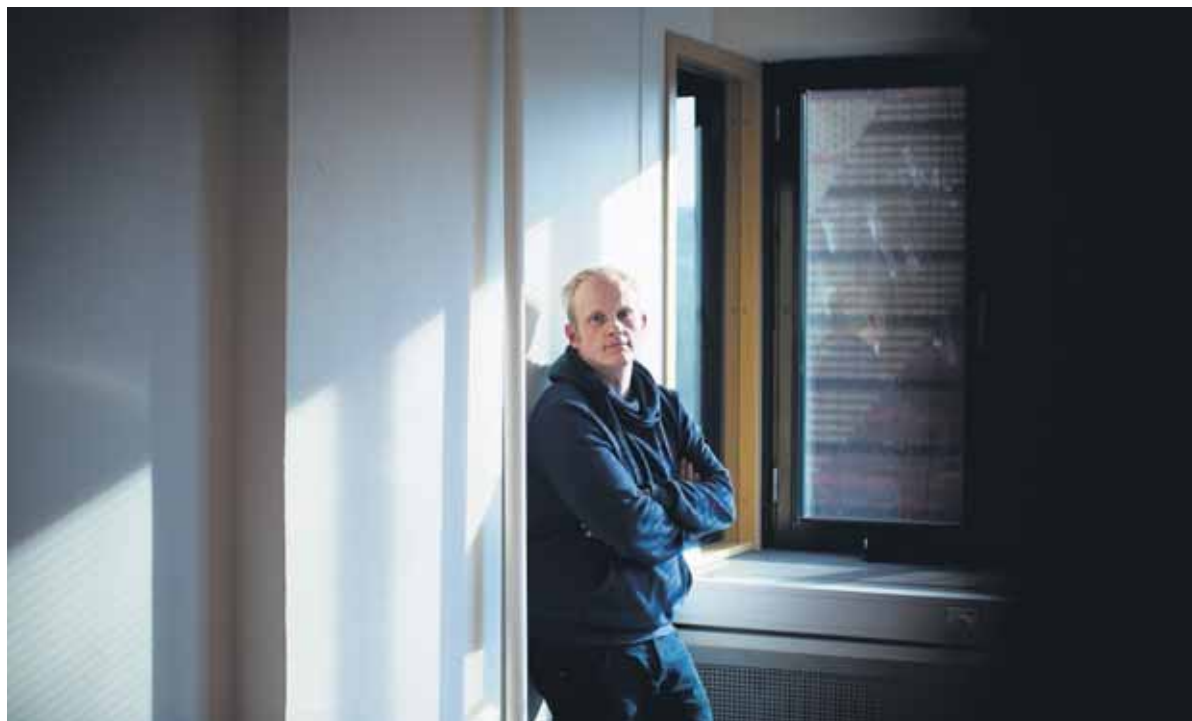
Mandag ble det klart at Trondheim kommune, som første store kommune i landet, trekker seg fra den årlige Ungdataundersøkelsen. Kommunen mener undersøkelsen har et negativt fokus på ungdoms psykiske helse og svartmaler livene til dagens unge.

I undersøkelsen, som er den største nasjonale undersøkelsen av unges levekår, svarer ungdom om uskyldige temaer som lekser, skjermtid og venner, men også alvorligere temaer som rus, vold og psykiske plager.

Mange jenter sliter

Psykiske plager, som undersøkelsen også omtaler som «depressive symptomer», kartlegges ved å be ungdommen svare på hvor ofte de den siste uka har vært plaget med følgende:

- Følt at alt er et slit.
- Hatt søvnproblemer.
- Følt håpløshet med tanke på framtida.
- Følt seg ulykkelig, trist eller deprimer.

MANGELFULL: Forsker Ole Jacob Madsen kritiserer Ungdatas kartlegging av unges psykiske helse.

FOTO: CHRISTOPHER OLSSØN

FAKTA

Ungdata:

- Ungdata er den største undersøkelsen av ungdoms liv i Norge.
- Undersøkelsen består av spørreskjema om en brei mengde temaer som besvares av elever i ungdoms- og videregående skole.
- Siden 2010 har over 630.000 elever fra 412 kommuner deltatt i undersøkelsene. Nå trekker Trondheim seg fra undersøkelsen.

Klassekampen 26. februar

- Følt seg stiv eller anspent.
  - Bekymret seg for mye om ting.
- Elever som i snitt svarer at de har vært «ganske mye plaget» klassifiseres med «mange psykiske plager».

Skal man tro Ungdata fra 2019, står det dårlig til med ungdommen. Særlig jentene.

Hele 22 prosent av jenter i ungdomsskolen og 31 prosent av jentene i videregående skole oppgis å ha «mange psykiske plager».

Ole Jacob Madsen, professor ved institutt for psykologi ved Universitetet i Oslo, gir Trondheim kommune rett i at funnene til Ungdata kan overdrive unges psykiske plager.

– Det er en godt dokumentert utfordring at bruk av spørreskjemaer gir fare for overrapportering ved spørsmål om psykisk helse, sier Madsen.

I kapittelet «Som man forsker får man svar» i boka «Generasjon prestasjon» fra 2018 kritiserer han Ungdatas kartlegging av unges psykiske helse.

Han viser til kanadisk forskning som fant tre ganger så mange deprimerte studenter (27 prosent) når de gjennomførte en spørreundersøkelse, som i undersøkelser hvor respondentene ble intervjuet (9 prosent).

– Det er vel bedre med for høye estimater enn for lave?

– En fare ved overestimering er at man kan sette inn feil tiltak for å gjøre noe med problemet. Nå skal livsmestring inn som et tema i alle fag i skolen. Mitt inntrykk er at det langt på vei er utviklet som et svar på bekymringen i etterkant av Ungdataundersøkelsene og bildet av at psykiske plager rammer veldig mange.

– Alle er vel for livsmestring?

– Det blir et universaltiltak som man smører bredt utover.

Spørsmålet er hvor godt det vil treffe den gruppa som trenger det mest. Hadde man fokusert på en mindre gruppe, kunne man hatt mer målrettede tiltak, sier Madsen.

Han understreker at Ungdatas funn fortsatt kan være verdifulle for å vise trender i ungdoms psykiske helse. Han vil ikke oppfordre andre kommuner til å trekke seg.

Mener de gir godt bilde

– Det er vanskelig å si om tallene over- eller underestimerer. Psykiske plager er ikke en objektiv størrelse, sier Anders Bakken, forsker og leder for Ungdata.

Han mener de treffer planen godt, og forteller at de har gjennomført detaljerte intervjuer med ungdommer. Tilbakemeldingen er at spørsmålene er lette å skjønne og godt settet ord på følelser de unge opplever i hverdagen.

Han forteller at Ungdata har vært opptatt av å ikke sette nivået på når ungdom har «mange psykiske plager» for lavt.

Det er en feil han mener flere andre undersøkelser har gjort. Eksempelvis har Helseundersøkelsen i Nord-Trøndelag klassifisert 44 prosent av jenter mellom 13 og 19 år med «betydelige symptomer på angst og depresjon».

– Det er viktig å ikke blande psykiske plager og psykiske lidelser. Vi kartlegger ikke unge som trenger behandling, men følelser som er vanlige fenomener hos ungdom, sier Bakken.

jos@klassekampen.no

FILMINTERESSERT? LIKER DU Å LESE GODE TEKSTER PÅ PAPIR?

FÅ STØYDEPENDE LESESTOFF, RIKT PÅ FILMKULTUR.

LES Z FILMTIDSSKRIFT!

Z NR.01/2020: KINESISK FILM I SALG NÅ: WWW.ZNETT.COM